

25. Черепнин Л.В. Основные этапы развития феодальной собственности на Руси (до XVII века) / Л.В. Черепнин // Вопросы истории. – 1953. – № 4. – С. 38–63.
26. Чернышевский Н.Г. Избранные произведения : в 3 т. / Н.Г. Чернышевский. – Ленинград : Худож. лит., 1978. – Т. 2 : Пролог. – 464 с.
27. Юшков С.В. История государства и права СССР : в 2 ч. / С.В. Юшков. – М. : Госюриздат, 1950. – Ч. 1. – 672 с.

КУРСЬКА К. Є.,
аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
(Національна академія прокуратури України)

УДК 342.5

ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРОРОМ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Розглянуто доктринальні засади визначення представництва прокурором інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів. Визначено практичні аспекти діяльності Дніпровської екологічної прокуратури поза сферою кримінального судочинства.

Ключові слова: представництво прокурором інтересів держави, Дніпровська екологічна прокуратура, охорона водних ресурсів.

Рассмотрены доктринальные основы определения представительства прокурором интересов государства в сфере охраны водных ресурсов. Определены практические аспекты деятельности Днепропетровской экологической прокуратуры вне сферы уголовного судопроизводства.

Ключевые слова: представительство прокурором интересов государства, Днепропетровская экологическая прокуратура, охрана водных ресурсов.

Considered the doctrinal basis for determining representation prosecutor of the State in the field of water resources. Identified practical aspects of the Dnieper environmental prosecutors outside the criminal justice system.

Key words: representation of interests of the State Attorney, Dnieper environmental prosecutor's office, protection of water resources.

Вступ. На сьогодні вода – найцінніший природний ресурс. Загальні запаси води на Землі становлять близько 1390 млн км³, з них 96,4% – морські води. Фахівці вважають, що частка води, придатної для споживання, становить на планеті близько 2% загальної її кількості, з якої 80% – яка міститься в льодовому покриві, а питна вода озер, струмків і річок становить менше ніж 0,001% загального запасу планети. За словами Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна «використання водних джерел нині вже перебуває на небезпечній межі, а економічна «спрага» дедалі зростатиме» [1, с. 27].

Водні ресурси в Україні є обмеженими і найбільш уразливими з природних ресурсів. Сучасні тенденції їх використання призводять до виникнення негативних екологічних наслідків як для водних екологічних систем, так і для населення країни. Тому провідну роль у формуванні політики екологічно збалансованого раціонального використання та охорони потенціалу водних ресурсів має відігравати держава [2, с. 12].

Зарівнемраціонального використання водних ресурсів та якості води Україна, за даними ЮНЕСКО у період 2013–2014 рр., серед 122 країн світу посідає 95 місце. Це свідчить, що водні ресурси України забруднюються у декілька разів інтенсивніше, аніж в інших країнах. Вони забезпечують існування людей, тваринного і рослинного світу, але є обмеженими та вразливими природними об'єктами [3, с. 14].

Таким чином, сучасний стан охорони водних ресурсів призвів до потреби створення у 2011 році спеціалізованих екологічних прокуратур в Україні. Правова регламентація функціонування цих прокуратур визначається ч. 1 ст. 13 Закону України «Про прокуратуру» та наказом від 4 жовтня 2011 року

№ 173ш Генерального прокурора України. Згідно з положеннями наказу спеціалізованою екологічною прокуратурою є Дніпровська екологічна прокуратура (на правах обласної), на яку покладено здійснення правозахисної, представницької діяльності, протидії корупції та злочинності у сфері охорони та збереження водних ресурсів річки Дніпро, її водосховищ і водоохоронних зон, а також підтримання обвинувачення з цих питань.

Слід зазначити, що в середині 90-х років Україна зобов'язалася привести функції прокуратури у відповідність до стандартів ПАРС. І до сьогодні цей процес є важливим та відповідальним, особливо це стосується реформування функції прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів. Тому велику увагу Генеральним прокурором України приділено питанням діяльності прокуратури поза сферою кримінального судочинства.

У цьому контексті, враховуючи значення Рекомендації КМ РС (2012) 11 про роль прокурорів поза сферою кримінального судочинства, необхідною умовою стало приведення положень Закону України «Про прокуратуру» у відповідність до вимог європейських стандартів щодо посилення представницької діяльності прокурора в суді.

Однак із розвитком правової доктрини та зацікавленості вчених про сутність представництва прокурором інтересів держави в судочинстві, треба зазначити, що на сучасному етапі вже вироблені сталі правові доктрини представниками матеріального права, процесуалістів та учених, які вивчають діяльність прокурора під кутом практичного спрямування.

Проблематика представництва прокурором інтересів держави досить широко досліджувалася такими вітчизняними і зарубіжними вченими, як Є.М. Блажівський, Є.В. Васьковський, І.В. Вернидубов, В.В. Долежан, М.В. Косюта, І.М. Козьяков, М.В. Руденко, В.І. Сапунков, Р.О. Стефанчук, Н.О. Чечина, П.В. Шумський, М.К. Якимчук та іншими.

У зв'язку з широтою наукових поглядів щодо природи представництва прокурором інтересів держави в суді досі постає проблема в узгодженні, як в нормах законодавства, так і в теорії процесуального права, стосовно співвідношення прокурорського представництва із формою участі в судочинстві, що дозволяє вести мову про невизначеність статусу прокурора в судовому процесі та унеможлиблює виконувати завдання, які покладені на органи прокуратури забезпечуючи екологічну безпеку охорони природних ресурсів.

Постановка завдання. Дослідження доктринальних засад розуміння представництва прокурором інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів, на прикладі діяльності Дніпровської екологічної прокуратури.

Результати дослідження. У загальному значенні «представництво» має широку сферу застосування, що пояснюється причинами як юридичної, так і фактичної спрямованості. В юридичній науці розглядається три види судового представництва, які закріпилися на практиці: представництво у сфері матеріально-правових відносин, у сфері процесуальних правовідносин та представництво прокурором прав громадян та інтересів держави, у випадках передбачених законом.

Так, представники матеріально-правової доктрини Р.О. Стефанчук, Ю.В. Білоусов, В.А. Ватрас [4, с. 112] І.А. Павлуник [5, с. 80] розглядають інститут представництва як правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. З такою науковою позицією науковців необхідно погодитись, оскільки у цивільно-правовому аспекті представник своїми діями, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки для особи, яку він представляє, таким чином характеризує природу інституту представництва.

Такі дослідники теорії процесуально права, як В.І. Тертишников [6, с. 73], С.Я. Фурса та Є.І. Фурса, займають іншу позицію визначаючи представництво, правовідносини, в силу яких одна особа (представник) виконує на підставі повноваження, яке надане йому законом, статутом, положенням чи договором, процесуальні дії у цивільному судочинстві в інтересах іншої особи (довірителя), які спрямовані на захист порушених, оспорюваних та невизнаних прав та інтересів іншої особи, державних чи суспільних інтересів, у результаті чого у представника виникає комплекс процесуальних прав та обов'язків [7, с. 178-179].

Однак щодо визначення представництва прокурором інтересів держави в суді представники процесуальної точки зору висловлюються не однозначно. Так, одні автори, аналізуючи норму ст. 45 Цивільного процесуального кодексу України, відносять інститут представництва прокуратурою до однієї із форм участі у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб або держави [8, с. 145].

Схожість цивільного процесуального статусу цих органів в юридичній літературі іменуються: «процесуальними позивачами» [9, с. 720], «заявниками позовів» [10, с. 146], «держоргани-заявники» [11, с. 202] або «сторонами у процесуальному розумінні» [12, с. 66-67]. Однак такі пропозиції вчених не повністю розкривають правосуб'єктність відповідних органів, які здійснюють свою діяльність у встановленому законом порядку.

М. Штефан, описуючи статус прокурора в цивільному процесі, застосовує в однаковому значенні поняття: «судове представництво» чи «представництво в суді» або «процесуальне представництво» [13, с. 138-139]. Відповідна конструкція дає зрозуміти загальне визначення представництва, яке відображається в нормах матеріального права, проте не розкриває суті процесуального положення прокурора в суді, його правову природу.

Поряд з вищезазначеними концепціями, в юридичній літературі існує точка зору, що процесуальне представництво є способом захисту інших осіб та як універсальне поняття є юридичним фактом [14, с. 5].

Подібну думку висловили вчені Н.Л. Бондаренко, С.В. Васильєва, Я.П. Зейкан, що представництво здійснюється через форму надання правової допомоги. З указаними положеннями можна погодитись, так як інститут представництва створений захищати і допомагати особам, які через певні причини не в змозі вчинити процесуальні дії з метою захисту суб'єктивного права, реалізувати обов'язки [15, с. 73-74].

Р.О. Куйбіда та В.І. Шишкін визначають процесуальне представництво як самостійний інститут процесуального права, що сформований на основі поєднання матеріально-правових та процесуально-правових норм, які регулюють відносини між представником і судом [16, с. 282].

Тому в науці вироблений підхід, у зв'язку з яким нормативно-правова складова участі прокурора в судочинстві з метою захисту інтересів держави регулюється матеріальними та процесуальними видами правових норм, які за своїм змістом сприяють вирішенню потреб практичного плану, що проявляється в більш ефективному удосконаленні правового підґрунтя представництва прокурором інтересів держави в судах [17, с. 55-56].

Цікавими на нашу думку є позиції відомих російських учених-процесуалістів С.В. Васильєва та Н.О. Чечиної, які досліджували питання про роль прокурора в суді. Вони зазначають, що він є особливим учасником процесу, характеризуючи його діяльність як «правонаступництво». Зазначені твердження науковців мають право на реалізацію, однак відповідні положення повинні бути підтвержені в нормах процесуального законодавства. Оскільки інститут правонаступництва становить інший зміст, обумовлений вибуттям або заміною сторони процедура її заміщення особою-правонаступником, яка може успадковувати права або обов'язки вибулої чи заміненої сторони [18, с. 156].

В іншому конструктивному баченні здійснюються дослідження знавцями основ прокурорської діяльності, які мають різні точки зору щодо визначення представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді: одні вважають, що це судово-процесуальне представництво [19, с. 68-70], інші – окремий вид представництва, передбачений пунктом 2 ст. 121 Конституції України [20, с. 91-99], треті називають це офіційним представництвом конституційного рівня [21, с. 229-233].

Слушно вбачається висловлена в науковій літературі думка учених Т.О. Дунаса та М.В. Руденка, які досліджували особливості участі прокурора у цивільному судочинстві, розуміючи представництво прокурором інтересів держави у суді як окремий вид представництва, що має низку специфічних ознак, а відтак суттєво відрізняється від договірної або законної представництва. Це представництво має бути самостійним інститутом цивільного процесуального права [22, с. 28].

Учені П.В. Шумський та Л.М. Давиденко вважають, представництво в судах інтересів громадян або держави у випадках, визначених законом, є самостійною формою державної діяльності. У процесі прокурор виступає як суб'єкт процесуальних правовідносин, реалізуючи свої суб'єктивні права і виконуючи відповідні обов'язки, що випливають з його становища. Прокурор як суб'єкт процесуального права відноситься до осіб, що беруть участь у справі [23, с. 24].

Необхідно погодитись із позицією науковців В.І. Сапункова та І.В. Вернидубова, які визначають прокурорське представництво як судове представництво, що має ряд специфічних рис та є офіційним, оскільки воно ґрунтується безпосередньо на Конституції України (пункт 2 ст. 121) [24, с. 179].

На відміну від інших окрема плеяда науковців-практиків (В.І. Бабенко [25, с. 135-145], І.М. Козьяков [26, с.86], А.А. Матвієць [27, с. 57-73] та С.В. Таранушич [28, с. 97-111]), досліджуючи питання окремих напрямків діяльності прокуратури у сфері охорони довкілля, зокрема особливості компетенції природоохоронних прокуратур, не виокремлюють окремих рис функції представництва прокурором інтересів громадян або держави в суді, у випадках визначених законом, а вважають її конституційною та однією із гарантій забезпечення законності шляхом застосування прокурором процесуальних засобів реагування на порушення природоохоронного законодавства.

У протиположних до вказаних положень науковців, які обґрунтовують доцільність закріплення законодавцем в Основному Законі функції представництва прокурором інтересів держави в суді, існує чотверта позиція вчених, які заперечують функціонування вказаного інституту представництва, вони зауважують, що прокурор поряд із іншими органами державної влади, які передбачені у ст. 45 та 46 ЦПК України, є учасником процесу, якому надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

З цього приводу С.С. Бичкова розглядає участь прокурора в цивільному процесі як самостійний

інститут цивільного процесуального права, який має особливий предмет правового регулювання, свій суб'єктний склад, зміст, об'єкт, а також свою мету, відмінні від таких в інституті представництва [29, с. 293].

З огляду на розрізненість думок та поглядів науковців щодо визначення функції представництва прокурором інтересів держави у суді, необхідно не змішувати діяльність законного представника або процесуальне представництво із статусом прокурора в процесі, яким він наділений відповідно до положень Конституції України та Закону України «Про прокуратуру».

Для формулювання оптимального визначення будь-якого поняття, слід з'ясувати ті ознаки, які характеризують, але і відображають сутність та його функціональне призначення.

Згідно з п. 2. ст. 5 та ст. 36-1 Закону України «Про прокуратуру» закріплено, що Прокуратура України становить єдину систему, на яку відповідно до Конституції України покладається функція представництва інтересів громадян або держави в суді, яке полягає у здійсненні прокурорами від імені держави процесуальних та інших дій, спрямованих на захист у суді інтересів громадянина або держави у випадках, передбачених законом.

Участь прокурора в судочинстві, що виражена через представництво певних інтересів, має свою певну унікальність та особливість (від лат. «suigeneris»), що характеризує таку діяльність і не уможливорює цей інститут відносити до інших видів представництва. Зумовлено це тими повноваженнями, юридичною зацікавленістю в розгляді справи, підставами звернення до суду та процесуальною формою, якою наділений прокурор в судочинстві.

Зауважимо, що прокурор законодавцем визначається як такий, що відноситься до органів та осіб, яким законом надано право захищати інтереси інших осіб. З цього приводу С.В. Васильєв виділяє характерні ознаки органів та осіб, яким надано право представляти інтереси інших осіб, зокрема вони: 1) беруть участь у розгляді справи від свого імені, але в захист не своїх інтересів, а інтересів інших осіб; 2) не є суб'єктом спірних матеріальних правовідносин і тому не виступають в якості сторони в процесі, не мають матеріально-правової зацікавленості в результаті справи; 3) мають процесуальну зацікавленість у результатах справи; 4) можливість їх участі в судочинстві передбачена в законі; 5) їх повноваження, як правило, зумовлені компетенцією; 6) вони беруть участь у процесі без спеціального уповноваження із боку тих, чиї права вони захищають [30, с. 233].

В такому разі виділені науковцями характерні риси інституту представництва необхідно констатувати, що прокурор в суді володіє тими рисами, які більш притаманні процесуальному представництву. Водночас представництво прокурором у суді має певну специфіку, що дозволяє виявити та виокремити особливі, властиві тільки йому ознаки, які можна найменувати – спеціальними.

У цьому контексті прокурор має особливі повноваження, що притаманні тільки йому, на відмінну від інших органів державної влади, які законом мають право захищати інтереси держави.

Безпосередньо функція представництва прокурором інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів здійснюється Дніпровською екологічною прокуратурою.

Ефективне застосування повноважень щодо захисту інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів представницькими засобами супроводжується численними порушеннями екологічного законодавства. Так, у 2013 році перевірки Дніпровської екологічної прокуратури під час здійснення прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів встановлено, що не всі суб'єкти господарювання мають дозволи, які здійснюють спеціальне водокористування.

Проблемним питанням залишається здійснення представництва інтересів держави у сферах державних закупівель, використання земель водного фонду, а також житлової і громадської забудови та історико-культурного призначення.

Крім того, перевірки встановлено, що найбільшими забруднювачами залишаються промислові підприємства (333,5 млн куб. м. або 75% від загального обсягу забруднених стічних вод) та комунальні підприємства водопровідно-каналізаційного господарства (251,6 млн куб. м. або 43% відповідно). Такі порушення свідчать про неефективну діяльність органів державної влади та контролю, які не реагують на порушення екологічного законодавства.

З метою реформування повноважень до вимог європейських стандартів сьогодні в державі постає питання щодо звуження функції прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів. Такі положення виходять із змісту підpunkту 7.2. Резолюції 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» в якому зазначено, що «функція загального нагляду, якою наділена прокуратура України суперечить європейським стандартам, саме через наявність цієї функції вона має повноваження, які значно перевищують ті, що необхідні в демократичній державі» [31].

З огляду на це Адміністрацією України розроблено новий проект Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 2013 року (№ 3541) [32]. Відповідно до якого положення, що стосуються повноважень здійснення прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів, трансформуються у функцію представництва прокурором інтересів громадян та держави в суді.

В даному випадку констатація фактів щодо порушення законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема головного потенціалу життєзабезпечення існування людини та нації, вимагають не тільки не ліквідувати функцію прокурорського нагляду, але її удосконалити та зробити більш ефективним механізмом забезпечення законності, як однією із стадій досудового врегулювання спору.

Висновки: 1) представництво прокурором інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів «*suigeneris*» є особливим та унікальним видом діяльності прокурора в судочинстві щодо захисту інтересів держави у сфері охорони водних ресурсів; 2) прокурор, представляючи інтереси держави в суді, має риси, які більш притаманні процесуальному представництву та мають спеціальні ознаки, що розкриває його індивідуальний зміст, є офіційним та закріпленим у законі; 3) з метою посилення ролі прокурора поза сферою кримінального судочинства необхідно удосконалити функцію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів шляхом розроблення ефективного правового механізму, який визначить оптимальні повноваження щодо забезпечення законності, захисту прав, свобод людини і громадянина та інтересів держави.

Список використаних джерел:

1. Тимочко Т.В. Всеукраїнська екологічна ліга про поліпшення питного водопостачання та охорону вод в Україні / Т.В. Тимочко. – Екологічний вісник. 2009 (березень-квітень). – С. 27–29.
2. Маценко О.М. Науково-методичні засади удосконалення організаційно-економічного механізму водокористування : дис. ... канд. юрид. Наук : 08.00.06 / Маценко Олександр Михайлович. – Сумський державний університет. – Суми, 2009. – 196 с.
3. Водне право України : навч. посіб. / В.О. Процевський, О.М. Шуміло. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 176 с.
4. Цивільне право України : навч. посіб. / Ю.В. Білоусов, В.А. Ватрас, С.Д. Гринько та інші ; [за ред. Р.О. Стефанчука]. – К. : Правова єдність, 2009. – 536 с.
5. Павлуник І.А. Представництво в цивільному процесі України : дис. канд. юрид. Наук : 12.00.03 / Павлуник Ігор Анатолійович ; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – Київ, 2002. – 251 с.
6. Тертышников В.И. Гражданский процесс : Конспект лекций. – 2-е изд., испр. и доп. / В.И. Тертышников. – Х. : Консум, 2002. – 240 с.
7. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Цивільний процесуальний кодекс України : Науко-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. С.Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2006. – 912 с.
8. Цивільний процес України : підручник / за заг. ред. М.М. Ясинка. – К. : Алерта, 2014. – 744 с.
9. Настольная книга прокурора / [Б.В. Андреев, А.И. Алексеев, К.Ф. Амиров и др.]; под ред. С.И. Герасимова. – М. : Экслит, 2002. – 849 с.
10. Коршунов Н.М. Гражданский процесс : учебник / Н.М. Коршунов, Ю.Л. Мареев ; под общ. ред. Н.М. Коршунова. – М. : Эксмо, 2005. – 800 с.
11. Шакарян М.С. Субъекты советского гражданского процессуального права / М.С. Шакарян. – М. : ВЮЗИ, 1970. – 215 с.
12. Строгович М.С. О системе науки судебного права / М.С. Строгович. – Советское государство и право, 1939. – № 3. – С. 66–67.
13. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М.Й. Штефан. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 624 с.
14. Харитонов Є.О. Добровільне представництво у цивільному праві України : навч. посіб. / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, А.І. Дрішлюк. – К. : Істина, 2007. – 176 с.
15. Цивільний процес : навч. посіб. / А.В. Андрушко, Ю.В. Білоусов, Н.Л. Бондаренко; за ред. Ю.В. Білоусова. – К. : Наукова думка ; Прецедент, 2004. – 262 с.
16. Куйбіда Р.О. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Р.О. Куйбіда, В.І. Шишкін. – К. : Старий світ, 2006. – 576 с.
17. Анпілогов О.В. Захист прав та свобод громадянина прокурором в адміністративному судочинстві : монографія / О.В. Анпілогов. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 168 с.
18. Гражданский процесс : учебник / В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота. – М. : ПРОСПЕКТ, 1998. – 480 с.
19. Фурса С. Теоретичні аспекти правового та процесуального становища прокурора в цивільному судочинстві / С. Фурса. – Право України, 1998. – №12. – С. 68–70.
20. Кряжков А.В. Публичный интерес : понятие, виды и защита / А.В. Кряжков. – Государство и право, 1999. – № 10. – С. 91–99.
21. Гусаров К.В. Проблемы участия прокурора в гражданском процессе : збірник наукових праць / К.В. Гусаров. – Харків, ІПК Генеральної прокуратури України, 1998. – С. 229–233.
22. Дунас Т., Руденко М. Правовий статус прокурора у цивільному судочинстві: деякі проблеми / Т. Дунас, М. Руденко. – Вісник національної академії прокуратури, 2013. – № 5. – С. 23–29.

23. Шумський П. Представництво прокурора в суді / П. Шумський. – Право України, 1998. – № 2. – С. 24–27.
24. Вернидубов И.В. Функции прокуратуры на переходный период / И.В. Вернидубов. – Право Украины, 1998. – № 2. – С. 7–9.
25. Бабенко В.І. Прокурор у галузі охорони довкілля: Сутність, повноваження, організація : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І. Бабенко, М.В. Руденко. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре». 2005. – 408 с.
26. Козьяков І.М., Корнякова Т.В., Серeda Г.П. Забезпечення прокурором законності надрокористування (теорія та практика прокурорського нагляду) : навчальний посібник / За ред. Т.В. Корнякової // К., Х. : Вида-во «Харків юридичний». – 2006. – С. 424.
27. Матвієць А.А. Захист прокуратурою інтересів держави в галузі земельних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Матвієць Анатолій Анатолійович; Генеральна прокуратура України Національна академія прокуратури України. – Київ, 2012. – 192 с.
28. Таранушич С.В. Організаційно-правові аспекти діяльності природоохоронної прокуратури : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Таранушич Сергій Васильович; Академія адвокатури України. – Київ, 2007. – 206 с.
29. Бичкова С.С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: Монографія / С.С. Бичкова. – К. : Атіка, 2011. – 420 с.
30. Васильєв С.В. Гражданский процесс: Курс лекций / С.В. Васильев. – Х. : Эспада, 2010 – 688 с.
31. Резолюція 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 26 січня 2012 року «Функціонування демократичних інституцій в Україні» / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_a19
32. Про прокуратуру: Проект Закону України, внесено на розгляд Верховної Ради Президентом України 5 листопада 2013 № 3541 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3541&sk1=8

ЛАГУТІНА І. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права
і права соціального забезпечення
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 349.2

НЕСТАНДАРТНІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ТРУДОВІ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ

У статті підкреслюється, що застосування нестандартних форм зайнятості веде до зростання нерівності та соціальної незахищеності, підриває перспективи економічного розвитку країни, викликає неухильне зниження рівня життя працівників. Аналізується проблема законодавчого врегулювання правовідносин між роботодавцями і працівниками, що працюють при нетипових формах зайнятості.

Ключові слова: нетипові форми зайнятості, аутсорсінг, аутстафінг, позикова праця, працівник, трудові права.

В статье подчеркивается, что применение нестандартных форм занятости ведет к росту неравенства и социальной незащищенности, подрывает перспективы экономического развития страны, вызывает неуклонное снижение уровня жизни работников. Анализируется проблема законодательного урегулирования правоотношений между работодателями и работниками, которые работают при нетипичных формах занятости.

Ключевые слова: нетипичные формы занятости, аутсорсинг, аутстафтинг, заемный труд, работник, трудовые права.

